

MAGYAR KURIR

Indult Bétsből, Kedden Januárius' 7-dik napján, 1817-dik esztendőben.

Spanyol Ország.

A' *Quotidienne* nevű, Párisi ujságban ezeket olvassuk: — Mikor a' Király' Frantzia országból *Valencay* városából, a' hol őtet *Bonaparte* tartotta, Spanyol országba vissza ment, útjában *Valencia* városából, 1814-ben Május' 4-dikén egy Proklamációt hirdettetett vala ki, melyben megígérte, hogy a' valóságos *Corteseket* nem soká *Madridba* össze fogja hívni, 's ezekkel együtt egy oly *Constitúziót* fog a' népnek adni, a' melly egészen az ország' boldogságán 's az Európában elterjedve 's meggyökeresedve lévő gondolkodáson fundáltván, sarkalatos principiumait a' személyes szabadság, a' nyomtatásbéli de oly határok közzé szorított szabadság, melly által annak minden visszaélései elháríthatnak, az adózásoknak a' nemzet által lejendő szabad meghatároztatása, a' Királyi Udvar' költségeinek a' Státus' adminisztrátására kívántató költségektől való elválasztatása, 's a' többi fogják tenni. *Kataloniában*, mondja a' *Quotidienne*, oly hír szárnyal, hogy már most munkába akarja venni *Ferdinandus* Király azon ígéreteket, mellyeket az említett Proklamáció által tett vala, és a' melyben ekképen szollott alattavaloíhoz: — “

„Igaz és egyenes gondolkodású Spanyolok! Úgy van igen is; engem' mélyen megilletett az a' szerentsétlenség, mellyet szenvednetek kelle. Esküszöm, hogy az a' nemes bizodalom, mellyet Királyotokba

helyezettetek, meg nem tsalatkozott. Én egyesegyedül nektek akarok élni, 's ditsőségemet tsak abba helyezettetem, hogy annak a' vitéz népnek Fejedelme vagyok, a' melynek hathatatlan tselekedetei minden másokat bámulásra indítottak, és a' melly a' maga betsületét és szabadságát meg tudta tartani. Én utálok a' despotismust, a' mellyel *Europának* mind megvilágosodása mind pedig ki pallérozodottsága, egyenlő módon ellenkeznek. A' Spanyol Királyok *Despoták* soha se' voltak. A' mi országunknak törvényei és *Constitúziója*, a' *Despotismust* soha helybe nem hagyták, ámbár visszaélések, mellyek ellen semmi némű Ország-lószék magát eléggé meg nem oltalmazhatja, szerentsétlenségünkre valamint másutt mindenütt ugy nállunk is találtattak; de nem a' nemzet volt ezeknek a' visszaéléseknek az oka; tsak magános emberek és oly környülállások okozták ezeket, mellyek ritkán fognak többé elő kerülni.“

A' *Londoni* levelek szerént egy hajó, *Teneriffa* felől Északi Amerikába *Charlestownba* evezvén, egy *Kadiksból* *Havana* felé evező Spanyol posta hajóval találkozott, a' melly egyéb izenetek között arról is tudósítást vitt, hogy a' Spanyol Ország-lószék az Északi Amerikai Egyesült Státusok ellen hadat izent légyen.

Kadiksból így irtak Nov. 16-dikán: — “A' tengeri ragadozóknak vakmerő bátorsága, a' kik kereskedésünket vesztegetik, naponként nevededik. *San Pedro* nevű hajónkat, a' melly *Piasterekkel*, *Chochenille-*

vel, 's a' Déli Amerikai tartományoknak egyéb efféle drága szerzeményeivel volt meg rakodva, itt nem meszsze fogá-el tegnap egy *Buenos-Ayresi*, 24 ágyus 's számos legényekkel és katonákkal felkészülve lévő prédáló hajó. Úgy halljuk, hogy nem soká ki fog evezni az efféle ragadozók ellen egy kiseded hajós seregünk. *Peruból* és *Meksikóból* semmi egyenesen jött tudósításaink nem érkeztek mostanság; gyanítjuk, hogy azokat a' hajókat is, mellyek talám ezen tudósításokat hozták, az efféle prédáló hajók fogták-el a' *Meksikói* öbölben vagy másutt a' tengeren.

Más levelek, a' mellyek *Guayrából* *November*' 25. dik napján érkeztek ugyan tsak a' feljebb említett *Charlestown* nevű városba, a' Királyi seregekre nézve nem kedvező tudósításokat hoztak oda a' *Terra Fermai*, név szerént *Barcellonai*, *Cumanai*, és *Caraccasi* vidékeken folyó dolgokrol. Ezen tudósítások summásan ezeket foglalták magokban: A' *Mac-Gregor*' vezérlése alatt lévő *insurgensek*' egész *Margarita* szigetét, valamint a' szárazon *Barcellona* és *Carupano* városait, 's az *Oro-nicoi* vidékeknek egy részét is, újra elfoglalták. *Cumana* városát, mellyet a' tenger felől a' Király' részén lévő 10 vagy 12 hajókkal oltalmaznak, az *insurgensek* a' száraz felől fekvő részénél bekerítették, és szorongatják: *Generális Morales* pedig a' ki *Caraccas* felől, 1500 vagy 2000 emberekkel *Cumanának* segítségére indult vala, az *insurgensek* megtámadván, őtet vissza verték, és sok kárt tettek neki.

Szent Tamás szigetéről így irtak ezen történetekről bővebben a' múlt *Oktober*' 20. dik napján: — “

„Egy *Skótziai* ember, a' ki nem régen a' *Bolivár* *insurgens* seregében szolgálatot vállalt 's egy *Caraccasi* személyt feleségül vett vala, a' *Bolivár* megverettetése után, magának a' fő város 's a' Királyi seregek között egy lovas tsapattal útat nyitott, 's

útját egyenesen *Barcellonának* vette; ezen város mellett magát még néhány más *insurgens* vezérekkel össze tsatolta, és *September*' 10. dikén a' *Lopez*' vezérlése alatt lévő *Royalistákat* megverte, 's *Barcellonát* elfoglalta. A' *Royalisták* azt hirdették vala ugyan el néhány napokkal ezen történet után, hogy ők *Barcellonát* néhány napok múlva, ismét vissza vették volna: de nem úgy van a' dolog, minthogy egy hajó tegnap (*Oktober*. 19. dikén) ezzel a' tudósítással érkezett-meg éppen onnét, hogy a' *Skótziai* *Generális Mac-Gregor*, *Piar*, *Bermudez*, és *Morino*, a' *Morales* vezérlése alatt lévő *Királyi* sereget megtámadván, azt, igen hathatós ellentállás után tökéletesen megverték, *Moralesnek* minden bagázsáját, *artilleriáját*, és sok embereit elfogták, a' tsatázó mezőt *Spanyol* holt testek borították-el, 's maga *Morales* is tsak aligalig futhatott-el valami 300 embereivel. *Bermudes*, a' ki ritka vitézség' példáját mutatta katonáinak, néhány sebet kapott. *Cumanát* ugyan még nem foglalták-el az *insurgensek*, de megszállották, 's onnét erejeknek nagyobb részével *Caraccasnak* vették útjokat, a' melly közben *Generális Morales* is hozzájok fogja magát egy új sereggel tsatolni. *Porto Ricoból* ugyan útnak indult egy 500 emberekből álló *Royalista* sereg a' *Caraccasi* megveretett seregnek' segítségére: de ez már most gyanítható képpen elkésett. A' *Spanyoloknak* tsak egygyetlen-egy *Fregátjok* vala még ezen öblökben, de valami történet miatt a' napokban ez is meggyuladván a' levegőbe felvettetett. *Margarita* szigetén még tsak *Pampatar* nem jutott az *insurgensek*' kezire. Itt közönségesen kezdik remélni az *insurgensek*, hogy megnyerték perjeket.

Északi Amerika.

Mint más versben említettük, hogy a' *Virginiai* Országlószék melly jeles törvény által iparkodjék a' duellálásnak eleit venni: úgy hasonlót irtak most *Ney-Yorkból* is.

Itt azt végezte az Országlószék, hogy mind azok a személyek, a kik olyan duellásba részesülnek, a melyből halál következik, még azok is, kik a megbívótól a megbívat a másik részhez által viszik, *alkalmatlanok legyenek valaha valamely polgári vagy katona hivatalnak folytatására.* A törvényhozó gyűléseknek minden tagjai, minden polgári és katona tisztek, 's minden Prokátorok, Ágensek 's egyéb névvel nevezetű ügyészek, mikor felesküsznek, hozzá adni tartoznak az eddig való esküvés-formához ezen toldalék- esküvést, hogy ők az 1816-dik esztendő Juliusának 1-ső napjától fogva magokat semmi olyan dologba nem avatták, melly által a *duellálást* illető törvény megsértettethetne, és magokat ennekutánna is semmi effélébe avatni soha nem fogják.

Ezen tudósításoknak *Eszaki Amériká*-ból való elindulásakor, még ott semmi bizonyost nem tudtak a Spanyol ország ellen kiüthető hadakozásról. Tsak a kereskedésnek védelmezésére készítettett volt fel az Országlószék egy Fregátot, oly rendeléssel, hogy a *Mexikói* öbölben evezzen le és fel.

Frantzia Ország.

A *Rovigói* Hertzeg Generális *Savary* ellen való per *Párisban* Dec. 24-dikén, a Pair és Hertzeg *Grammont* előülése alatt elkezdődött 's le is folyt *per Contumaciam*, minthogy ő maga még jó idején eltávozott az országból. Ő is azok közzé tartozó ember, kiket az 1815 ben Jul. 24-dikén költ Kir. Parantsolat illetett mint Felségárulókat. A *Savary* ellen való vád e két pontokban áll: 1) szor, hogy az 1815-dik esztendőben Martzius' 23 dik napja előtt a belső bátorságra ügyelő katonaságon való Fő Inspektorságot felváltotta — 2) szor, hogy az *Elba* szigetebéli Frantziákkal levelezést folytatott. A Hertzegné is jelen volt két leányaival egygyütt a törvénytevő szalában, mind addig, míg a férjét illető

bizonyosság levelek felolvastattak; ekkor kiment a szalából. A dolgok, mellyek ezen bizonyosságlevelekből kihozottattak ezek voltak: *Savary Anna Mária János, Rovigói* Hertzeg, a Király' visszaérkezése után 's annak valóságos szolgálatjában mint Generál-Lajtnánt az 1814-dik esztendőben Aprilis' 1-ső napjától fogva September 1-ső napjáig, a Királytól fizetést vett. Ettől az időponttól fogva az 1815-dik esztendő Mártziusának 19-dik napjáig, már ekkor mint nyugodalomban lévő Generális 11,673 Frankokból álló Királyi Zsoldot vett-be. A *Napoleonnak* Mártzius' 20-dikán költ Dekretuma által a belső bátorságra ügyelő katonaság Inspektorává neveztetvén, bevett Aprilis 30-dikáig 40,000 Frankokból álló fizetésére előrevaló képpen 80,000 Frankot, *Párisban* mint szállás pénzt, és napjában 16 lóra való portziót. Tudva van, hogy Generális *Mouton* a *Parisi Capitulatio* előtt a Hadi Ministeriumban nagy rakás irást elégettetett, mellyekből az *Elba* és *Frantzia* ország között folyt levelezés nyilvánosan kijött volna. A Hadi Ministeriumban ugyan semmi olyan irás nem találtott, melyből a *Savary* bűnös tselekedetei kitetszhetnének, hanem a Politziai leveles házban találtatott egy ötet igen nagyon terhelő Akta. Ez egy ajánló levél, mellyet *Savary* Martzius' 20-dikán az akkori Politziai Ministerhez *Fouché*hez irt, 's az itt következő szókból áll: — "Én Orvos Doktor *Renoult*ot a fogház' orvosává rendelem vala, 's ő onnét elküldetett, pedig ő volt az az ember, ki a lefolyt esztendőben *Elba* szigetével a mi közösülésünket folytatta 's közbenjáróskodása által segedel-münkre volt. Ötet esméri a Ministerium, és ő mindenekben jól el fog járni, a mik reá bizattatnak. Ő, az *Olasz Ország*i, *Egyiptomi*, és *Lengyel ország*i táborozásokban is mindennütt ott volt." — Ezen irást mindenek megemerték a *Savary* keze' irásának lenni. Doktor *Renoult* ugyan eltagadta azt, a mi ezen irásban felölle mondatik.

Sőt minekutánna a' Politziai Prefektus parantsolatjára elfogattatott 's vizsgálás alá vountattatott volna, ekkor is átaljában tagadta, hogy tudna ezen levélből valamit; *Savary* írhatott felőlle a' mit tetszik; arról ő számolni nem tartozik. A' törvénytévő Tanáts' Referense előtt is tsak annyi nyilatkoztatást tett ez a' Doktor *Renoult*, hogy az ő *Bonaparte* felől való gondolkodása a' *Savary*' gondolkodásával soha meg nem egygyezett; hogy ők erre nézve egymással közönségesen soha nem, hanem tsak titkon szollottak, és hogy ő (*Renoult*), külömben is nem a' *Savary* hanem a' *Savaryné* és gyermekei orvosa volt és most is az. —

Az itt említett Referens, Batalion-Kommandáns *Viotti*, mindenek felett *Savarynak* ezen levelén fundálta a' vádnak legnagyobb terhét, ekképpen nyilatkoztatván gondolkodását: — “*Renoult* urat ugyan megoltalmazza az *Amnestiát* illető törvény: hanem *Savary* ellen megölő bizonyságúl szolgál ez a' levél. Ha maga *Savary* itt jelen volna, kétségkívül azzal mentené magát ezen levélre nézve, hogy ennek foglalatja néki tsak valami találmányúl vagy fogásúl szolgált arra, hogy a' barátját *Renoultot* a' Politziai Minister *Fouche*' kegyelmességébe betsinálhassa. A' mi *Savary*-nak a' *Bonaparte*' szolgálatjára való lépését illeti, ezen tekintetben mind azok, a' kik már ő előtte törvény szék' eleibe állítottak, véle egygyütt mind így mentették magokat: A' *Bonaparte* országglása vissza állott vala; néki alája adni kéntelenítettünk magunkat. — Énnyiben áll az ő mentségeknék első fundamentuma. De hát, eszközei vagy Agensei tartozunk mi leuni a' bűnnék, ha e' gyözedelmeskedik, a' végre, hogy az ő uralkodásának határait terjesszük? Ha egy szerentsés Szerentse kísértő magát még egyszer a' mi Királyaink' tronusára emelné; vagy pedig ha egy gyáva *Timár* (*Pleignerre* czéloz) a' maga pokolból szerzett próbatételeit tökéletességre vihette: az ő alattvalóikká lennénk-

é mi? örökös hűséget fognánk-e néki eskünni, 's ezt mind addig megtartani, míg valamelly Bitangoló új hűség' hitének letételét kívánná tőlünk? Illy alávaló erköltsi principiumokra tanítottak volna-e minket a' mi Revolúciónk' Casuistáinak felséges gondolkodásaik? Éme' principium ugyan, mellyel ezen bűnösök mentik magokat, hogy tudniüllik ez vagy amaz országglás *de facto* feon állván, annak szollgálni kell, igen alkalmas lenne arra, hogy mind azok alól a' kötelességek alól feloldozzon bennünket, mellyeknek betelyesítése a' mi egyéb plánumainkal egygyütt meg nem állhatnának. Hanem a' mi *Xantrailleseink* és *Danoiséink* nem így beszéllettek. Ezek nem hagyták-el a' magok Királyaikat akkor, midőn a' szerentse tőlök eltávozni látszott; az inségek ellen vélek egygyütt viaskodtak; semmi megveretetés meg nem gyengítette az ő bátorságokat, 's végre a' legkívánatosabb kimenetel koronázta-meg hűségjüket; a' törvényes Király vissza kapta országát, 's Frantzia országnak nem kellett tovább zokogni az idegen uralkodás alatt. Vajha ezen túl minden Frantziák undorodással eltaszitanák magoktól a' revolúciónak feljebb említett principiumát! Vajha minnyájok az ő őseiknek felséges erköltsi tudományához kaptsolnák magokat! Én úgy itélek, hogy a' vádoltatott személynek nem lehet Felsőbántó bűnösnek nem tartatni, azért, mivelhogy ő a' *Bonaparte*' visszajövetelét alattomban való mesterkedések által könnyebbítette, 's minekutánna a' Királyi Generálisok közzé számláltatott 's a' Királyi ármádánál katoná fizetést vett volna, Mártiusnak 20 dika után a' Bitangolótól a' belső bátorságra ügyelő seregnél Fő Inspektori hivatalt vállalt.”

A' Referens után a' Királyi Prokurátor állott-fel, és megtzáfolta azon mentő irásnak tzikkelyeit, mellyeket *Rovigó* Hertzegné (a' *Savary* Felesége készített 's a' törvénytévő szeknek tagjai között kiosztatott

vala. Mind ezek után különös szobába ment a' tanáts, a' hol két óráig való tanátskozás után meghatározta, hogy Generális Savary Felségbántó bűnt követett-el, 's erre nézve ő, *per Contumaciam*, halálra ítéltetik.

Feljebb említett irásában, mellyet a' törvényszék' tagjai között kiosztatott, azt akarta Savaryné megmútatni, először, hogy az ő férje nem tartozik azok közzé, kiket a' Királynak Jul. 24-dikén kijött rendelése illet, minthogy azt az árulást, melybe mondatik, hogy az ő férje magát avatta volna, ő az 1815-dik esztendő Martziusának 23-dika előtt nem tselekedte — 2) szor, hogy a' közönséges hivataloknak felvállalását nem lehet árulásnak mondani, minthogy a' Martzius' 20, 21, és 22-dikén költ Dekretomoknak ereje szerint kineveztetett Ministerek, Fő Igazgatók, 's Prefektusok, a' Jul. 24-dikén költ Királyi parantsolatnak 1-ső tikkelyébe nintsenek befoglaltatva, 's a' mi még több, az ő férje, a' belső bátorságra ügyelő katonaságnak inspektorságát, melyre a' Martzius' 20-dikán költ Dekretum által hivattatott vala, tsak Martzius' 25-dikén vállalta vala fel. Azt, hogy az ő ferje ezen hivatal felvállalja-e vagy ne', nem ő tőlle függött, következképpen nem is tartathatik úgy, mint bűnös tselekedet. — A' mi a' Savaryt illető vádnak 2-dik tikkelyét illeti, hogy tudniillik ő levelezést folytatott volna Elbával, mellyet az ő férjének a' Politzia leveles házában találtatott leveléből akar-nak - ki hozni, arra ezt írja említett jegyzéseiben a' Hertzegué, hogy a' vádnak ez a' része éppen semmit nem ér, minthogy ez az egész levél tsupa költemény, a' melly abból is kitetszik, hogy az ő férje Bonaparténak visszajövele után ez által éppen nem úgy fogattatott, mint egy olyan embernek fogadtatni kellett volna, ki az ő visszajövetelét elő segéllette, hanem inkább igen nagy hidegseggel, 's több effélek.

Marschal Davoust, ki a' múlt esztendő Páris mellett lévő Savigny nevű jószágában töltötte-el, most ismét vissza ment Párisba, 's ott lévő kastélyában lakik.

Marschal Suchetről (Alkuferai Hertzegről) oly forma vélekedés fordult nem régen elő a' közönséges levelekben, hogy, ha talám Hertzeg Feltre, a' hadi Minister-ségből mozdúlni találna, ő fogná ennek helyét eloyerni.

Azoknak az Adelheid és Viktoria nevű Frantzia Királyi Hertzegaszszonyoknak holt testjeik, ki a' Frantzia revoluzió alatt Triestben meghaláloztak, 's onnét a' revoluziónak eltsendesedése 's a' Királyi Familiának helyreállittatása után, hajóra tétetttévén Frantzia országba vissza indittattak, nem régen a' Touloni kikötőhelybe megérkezvén 's oda kitétetttévén, onnét St. Denisbe, a' Királyi temetőbe hozzák őket. Három papok rendeltettek-ki elkísérésekre, úgy mint a' Moulinsi Püspök, a' Touloni Plebánus, és Abbé Richery.

Olasz Ország.

Bonaparte Lucian a' Familiájával egyetemben ismét beköltözött Romába. A' testvér hugának Paulinának, Borghese Hertzegnének nagyon járnak látogatására a' Romában megforduló Anglus útasok. Nevezetesen azok közzül valamelyik, kik a' Ministerekkel ellenkező részen vagynak, nagy hibának tartaná, néki látására nem menni.

Nagy Britannia.

A' Londoni levelek most többire mind tsak a' Preston, Wadson, 's a' 2-dik Decemberi több más vitézeknek historiaikkal vannak tele. Az ifjú Wadsonnak még 20-dik Decemberig sohol nyomába nem akadhattak, pedig ötöt tartják ezen gonosz lármá' legnagyobb okának lenni. Egyszer az a' hír futamadott vala el, hogy Calais városában Frantzia országban megfogták volna, de nem volt igaz. Még most is szüntelen érkezik felélie a' sok hamis levél a' Pol-

gármesterhez, hogy most itt majd amott látták. Az ő neve alatt is érkezett ismét egy olyan forma, mint az, mellyet a' mi- nap kiadtunk. De már nem hiszi senki, hogy tőlle valók volnának ezek a' levelek. Az ő apjának az öreg *Watsonnak* is eleibe tettek a' fogházban egy ilyen levelet, 's azt kérdezvén tőlle, hogy a' fia' irásának lenni esmeri-é? azt felelte az öreg, hogy se' a' levél sem az aláírás nem az ő fiaé. — Nevetlen levelek is furtsák érkeznek felőlle a' Polgármesterhez. Egygyikben így feje- zi-ki magát az író: —

„My lord! Ezen szempillantatban ér- keztem *Londonba*, minekutánna az ifjú *Watson*, a' ki nékem unoka ötsém, egy olyan bátorságos helyen hagytam, a' hol bizonyos vagyok benne, hogy meg nem fog- ják találui. Hanem, My lord! uéki ma- gának kedve van arra, hogy vagy uraságod- nak vagy a' Belső Ministernek kezébe ad- ja magát, ha megtslekszi az úr, hogy az ő megfogattatására kitett jutalmat az Or- száglószék vagy az ő anyjánál vagy vala- melyik atyafiánál, bátorságos úton módon letéteti, 's az ő attyát, a' ki ártatlanúl szen- ved fogságot, elbotsátja. Affelől is na- gyon ohajtaná az ifjú *Watson* meggyőzni Uraságot, hogy ő megbizonyíthatja, hogy nem ő sebesítette-meg *Platt* Urat; 's minek- utánna ő a' maga tévelygéseit éretten meg- fontolgatta volna, már most arra is kész- nek lenni jelenteni magát, hogy oly dolgo- kat nyilatkoztat-ki, mellyek megérdemlik a' Király' ő Felsége Országlószékének figyel- metességét. My lord! Uraságod hiteltadhat ennek a' levélnek; és ha méltónak találja Uraságod erre néminémű figyelmetességet fordítani: tegyen jelentést felőlle a' *Mor- ning Post* nevű újságnak holnap kijövendő darabjában, a' melly esetben tőlünk is újabb tudósítást fog venni Uraságod. —

„Aláírta: *J. W.*

Erről a' levélről jelentést tétetett a' Polgármester a' *Morning Post* írójánál is, de azolta emmi ki nem jött felőlle a' kö- zönség' eleibe.

Londonban megintette a' Belső Mini- ster a' fegyverárulókat, ha még többször is efféle larmák találóának törtenni, a' nál- lok találtató fegyvereket azonnal mind a' *Towerbe* vitetessék: a' puskákat 's pistolyo- kat pedig addig is csak sárkány nélkül tar- tsák boltjaikban.

Beszélik, hogy a' Régens Princez ki- nyilatkoztatta, hogy jónak tartaná, hogy a' vendégek, valamint az Udvari, úgy egyéb úri társaságokban is, tsattos czipőkökből jelennének-meg, mert ez által is sok Fábrikások munkát és élelmet kapuának. — *Londonban* annyira megkevesedett a' theat- tomba járók' száma, hogy a' *Covent-Gar- dei* és *Drury-Lanei* theatromok' igazgatói megegyyeztek, hogy ne adjanak mind ket- ten minden nap' játékot, hanem csak változ- tatva, egy nap egygyik más nap a' másik.

Az *Irlandiai* levelek szerént ott a' kö- vetkező esztendei adózás' summája nagy tsök- kenést fog szenvedni, minthogy az adósze- dókhoz begyűlt laistromok azt mutatják, hogy a' nép azokat a' házi 's gazdasági hol- miket, mellyektől adót kell fizetni, a' le- hetőségig meg kevesítette, úgy mint: a' négy kerekű szekerek' száma 392 tővel, a' két kerekű szekerek' száma 2593-mal, a' lovak' száma 1785-tel, a' tselédek' száma 624-gyel, a' tűzhellyek' száma 5573-mal, 's az ablakok' száma, berakattatás 's bevakol- tatás által, 21 ezerrel és 4-gyel kevesítte- tett.

London mellett *Kensington* nevű nagy falúban nemelly tehetős lakosok gyűjte- ményt akarván kezdeni a' szükségetszenve- dőknek felsegittetésekre, Lord *Holland* a' Parlamentum' felső házabéli *Oppozitzió*nak egygyik nevezetes feje, a' hires *Foksnak* egy unoka ötse, ezen falunak egygyik bir- tokosa, megkérdezte, így felelt: Én nem jónak találom ezt a' gyujteményt; pénz- osztással inkább csak a' tunyaságot fogjuk nevelni, kövessétek az én példámat; én ezen egész télen munkát akarok adni 20 szegény embernek, mint napszámosnak;

adatok ti is ilyen rendkívül való foglalatosságot vagyontokhoz képpeszt a' szegényeknek. Lord *Holland* azonnal munkába is vette a' mit mondott, 's mi lett a' következése? Az első napon betsületesen megjelent nálla nem 20, hanem csak 17 napszamas, tett valami gyenge munkát 's kikapta a' szokott fizetést. Más nap' azonközben már csak 15-tön jelentették magokat nálla a' szerentsétlenek, 's estve ezek is rendesen kikapván a' szokott fizetést, látták, hogy biz a' Lord nem tréfálkodik, hanem egészen dolgoztatni akarja őket, 's mind kimaradtak a' munkáról. A' harmadik napon már csak hárman jelentek-meg. — Más efféle példákat is hordanak elé az írók.

A' *Londoni* levelek hosszú leírást adtak-ki az öreg *Watson*' életéről, melynek ennyi a' veleje: Ő egy falusi patikáros és kézorvos volt. A' mesterségeihez meglehetősen értett. A' felesége, kiről mindenek jót beszélnek, 16 gyermeket szült neki, 's ezek miatt nagyon elterhesedett a' háztartása. Egyszer úgy segített magán az öreg, hogy kihirdettette, hogy egy könyvet fog kiadni, 's jó summát beszédven reá, a' könyvel adós maradt. *Londonba* bejövén lakni, itt is sok apró-tseplő adosságot tsinált. Későbbre, másfél esztendeig nem tudták hol lakik, 's gondolják, hogy elszegényedése miatt való szemérméből titkolta lakását. Kevéssel a' *Spa-Fieldi* gyűlés előtt a' feleségével egygyütt minden gyermekeit másu-va küldvén lakni, csak a' nagyobbik fiát tartotta meg magánál, kivel a' már tudva lévő *Spa-Fieldi* két gyűlésekben figuráltak.

Dec. 14-dikén másod versbéli kikérdeztetése lévén a' Dec. 2-dikán történt lárma' indítóinak, 's néhányak találtatván a' bizonyságok között olyanok, kik azt vallották, hogy *Prestont* a' szenes szekeren állani, onnét ötöt *Watson* után leszálla-

ni, 's azután a' városban is a' sokaság között menni látták, ő tsak azzal mentette magát, hogy a' szenes szekeren állani, onnét leszállani, 's a' nép között menni, az Anglus törvények szerént nem tilalmas tselekedet. Ő semmi bünt nem tett; tsak a' nép' inségén kívánt segiteni. Mondjon valaki valami rosszat felőlle.

B é t s.

Az *Alsó Austriai* Kormányozó Szék ilyen rendelést hirdettetett-ki Dec. 30-dikán: Ő Felsége méltóztatott a' Monarchia-nak minden határain az 1817-dik esztendőben Oktober' utolsó napjáig, a' gabonának, hüvelykes veteménynek, Krumplinak, és riskásának, vámfizetés nélkül való behozattatását, megengedni.

~~~~~
 Ő Cs. K. Felsége kegyelmesen méltóztatott a' Kir. Magyar Udvari Camaránál nyugalomra botsáttatott Nemes *Tartler János* Titoknak Urat, az ő 43 esztendőktől fogva a' Camaránál tett külömbkülömbféle szolgálataira való tekintetből, minden taksafizetés nélkül, *Királyi Tanácsosi* titulással megtisztelni.

J e g y z e s.

A' Mélt. Erdélyi Püspök *Rudnai Sándor* Ur dö Excellentiája beiktattatása tiszteletére itt Bétsben ujra ki nyomtattatott, és a' közelebb mult Decememberben, a' 44-dik szám alatt költ ujság Levelünkhez ragasztott munkátskának (melynek szerzője Fő Tisztelendő Szent-Háromsági Szereday Mihály, Károly-Fejérvári Kustos Kánonok Ur) leg usolsó lapján, éppen a' végitől vissza számlálva, az 5-kik versben, *omnia* helyett, kelletik érteni: *omina*, hogy az egész vers e' szerént légyen: *Stella Balam, profert omina plena bonis.*

Ján. 3-dik napján Száz forint Huszaspénzért, Váltótzédulában 379 1/2 forintot,
 Ján. 4-dik napján 100 forint huszas penzért, Váltótzédulában 391 — forintot,

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

Pétsről 1-ső December. Ismét számossan össze gyűlt a' Nemes ifjuság az itt való Királyi Gymnasiumba, melyet a' Zirczi Szent Szerzet ápolgat, ámbár rettenetes nagy drágaság kegyetlenkedjek, mégis kevés híján öt száz Deák járja az iskola házat, azon kívül ugyan annyi az apróbb iskolákat; mind tehát majd ezer. Van is oka, mert lehetetlen nem dicséreni az itt való Nemes Káptalanbéli Urakat, a' kiknél az ifjuság eledele, sőt rubát is nyer. A' Fő Prepost Koller József Ur naponként, minden esztendőben tizen kettőt táplál, szinte úgy a' Gen. Vicarius Juranits Ur is, és a' Nemes Seminarium, kinek érdemes Igazgatója Fő Tiszt. és Nagyságos néhai Pesti Universitas Reitora és Káronok Ur Korbélyi Mihály, nagy költségéből két szegény Deákot ruház is. Azon fellyül, az úgy nevezet Pethői Stipendium esztendőnként 12 szegényi fűra van felosztva. — Minden tehát, a' mi a' tudományokat előmozdíthatja, meg vagyonsak azt gyakran kerevedett szívvel óhajtják, hogy a' főbb Iskolák is valami jól gondolkozó Hazafi Úrnak kegyességéből bé állíttatnának: így fohászodik körülöttünk hét Vármegye!

Pesten Dec. 22-dikén éjjel 11 óra után nagy tűzi golyóbis látszott a' levegőben, melly éjszak felé vette útját, 's egynehány pillantatig látszatós volt világossága, azután is, midőn már eloszlott. A' holdnál nagyobbak látszott a' kereksege. Minthogy pattanása nem hallatszott, igen messzire kellett neki esni tőlünk. — Más nap, 23-dikán, estve kilencz óra tájban hasonló tűz-golyóbis jelent meg: de más tájon. Illy levegői tűnemények a' köz tapasztalás szerént is tartós hideget jelentenek. — A' Luczai napi Kalendárium a' jövő 1817-dik esztendőt jó esztendőnek mutatja, 's reménységet

nyújt, hogy jókori és szép tavasz, 's száraz nyar leszen, és e'hez képest jó gabona és jó bor termő esztendő.

Ns. Pest Vármegyének gyűlésében Dec. 17-dikén felolvastatott azon Felső Királyi Rendelés, melly által a' Só ára két forinttal mázsája fellyebb emeltetik. Ugyan ezen ülésben a' köz bátorság végett minden helységekben éjjeli vigyázók, 's nagyobb helyeken Tizedesek, és Hadnagyok rendeltettek, kiknek igazgatása alatt nem csak éjjel; hanem nappal is minden járókelő ember, 's így az Utazók is megkeresztessenek, mi járatban légyenek, és tölők Szabad Úti Levél kivántassék.

Nemes Szabad Királyi 's fő városunk Buda Dec. 19, 20, 21-dik napján Nagyságos Berzeviczy Pál Vice-Tárnok Mester, és a' Királyi Helytartószeiki Tanácsos Úrnak előlülése alatt Tisztválasztást tartott, mellynek ez a' kimenetele: A' külső Tanácsba, vagyis a' Választott Polgárok közé tétettek 25 újabb tagok; Nép Szószóllója lett Vosmayer Ur; belső Tanácsossá lett Öffner Notárius Ur; város Kapitányának Seth Ur; Birónak Ts. Kalmárfy Ignác Ur, Leopold Rendének Vitéze; Polgár Mesternek Ts. Balássy Ferencz Ur, Királyi Udvarnok a' vokok nagy többsége által meghagyattak.

Fő Tiszt. Sugelly Mátyás Urat, a' Zágrábi Püspökségnek tiszteletbeli Kanonokját, 's a' Gymnaziumban volt öregebb Professort hosszas és érdemes szolgálatjára nézve a' Chasmai Collegiális Káptalannak valóságos Kanonokjává méltóztatott tenni Ő Felsősege.

A' Pozsonyi Királyi Akademiában a' Magyar és a' Közönséges Historia Tanítóját Veszerle József Urat, Ő Felsősege kegyelmesen a' Pesti Kir. Universitásnál Archeologia, és Numismatica Professorává, 's egyszer'smind az Universitas Bibliothecájának Gondviselőjévé méltóztatott nevezni.